

Jakobstad- och Pedersörenejden under lupp

En del av deltagarna i Hemliga resan framför bussen vid Sexsjö Caravans anläggningar där eftermiddagskaffet med jordgubbstårta avnjöts.

Man behöver inte åka långa vägar för att uppleva intressanta saker. Det fick medlemmarna i Pensionärsföreningen Vi Norrifrån uppleva på sin hemliga resa 12 juni 2018. Tillsammans med chauffören var deltagarantalet uppe i 60 förväntansfulla pensionärer.

Har man vädret på sin sida och den rätta inställningen finns alla förutsättningar för en lyckad utfärdsdag. Denna gång gick Hemliga resan genom Larsmo till Jakobstad och fortsatte genom Pedersöre med slutstationen Sexsjö Caravan i Purmo.

Larsmo har haft en stabil utveckling och dess centrum i Holm har genomgått en ansiktslyftning de senaste åren. Våningshus har byggts och servicen har utvecklats. Sedan 1970 har befolkningen fördubblats och uppgår till drygt 5 200 personer. Arbetslösheten som ligger på 2,2 procent toppar statistiken i Österbotten. Det gör även skatteuttaget på 19,5 procent.

I Jakobstad mötte vår guide Ulla Grönwall-Streng. Hon bjöd på en sakkunnig guidning genom vår grannstads historia och dess sevärdheter. Aldrig har man trott att det i Jakobstad finns så mycket att se och uppleva. Arkitekturen bjuder på verkligt intressanta pärlor och många kända arkitekter ligger bakom byggnadskulturen.

Lunchen avnjöts i Rosenlunds prästgård. Här poserar vår guide Ulla Grönwall-Streng, med gul halsduk, tillsammans med nöjda pensionärer från Vi Norrifrån.

Stadens företags- och sjöfartshistoria är betydande, samma gäller kulturlivet. Släktnamn som Strengberg, Malm, Schauman, Serlachius, Lindskog och Lassfolk passerade revy. Här bör noteras Otto A. Malm som i slutet av 1800-talet var Finlands rikaste person.

Det museala utbudet är rikt och staden var tidigt ute med sin gågata och Jakobs dagar har visat sig vara ett lyckat koncept. Men torget intill rådhuset söker sin utformning. Vi besökte hamnen och industriområdet. Stadens gamla trädstadsdel Skata är unik och ett av de största sammanhängande trähusområdena i Finland.

Mitt i centrum av staden finns Skolträdgården som anlades i början av 1900-talet som en botanisk trädgård för att stöda undervisningen i botanik vid läroverket. Området ägdes då av apotekare Victor Schaumans arvingar. En stor del av resenärerna har besökt trädgården under årens lopp.

Marianne Hagström, Ritva Heikkilä, Anna-Lisa Drycksbäck, Barbro och Göran Hägg samt Gunnel och Steve Manderbacka kopplar av i skolskenet.

Jakobstad kan visa upp många historiska byggnader. Strengbergs tobaksfabrik som numera hyser stadsförvaltningen ritades av Torben Grut som också är mannen bakom Stockholms stadion. Tobaksmagasinet och tullkammaren har hittat sin användning. När man stannar vid torget kan man bekanta sig med Rådhuset och Lindskogska huset samt "Ers höghet" som uppfördes i början av 1960-talet.

I bostadsområdet Östanpå med sjöutsikt fick vi beundra Olavi Tialas grundrenoverade sommarstuga Villa Sveden. Den härstammar från år 1852 då den fungerade som apotekare Victor Schaumans och senare hans dotter Sigrid Castréns sommarstuga.

Numera är Villa Sveden Jakobstadsbornas och turisternas rekreativsställe sommartid, ett kulturcenter där det finns en konstateljé och ett romantiskt sommarcafé med en solig terrass. Detta och mycket mer fick vi njuta av under den en och en halvtimme som stads turen räckte.

Efter rundturen fick vi avnjuta lunchen i Rosenlunds prästgård och bekanta oss med Aspegrens trädgård som är unik i sitt slag i hela Finland. Vi var lite tidigt ute, men om några veckor visar sig trädgården i sin fulla prakt med intressanta träd, blommor, växt- och örtodlingar.

Vi körde genom Sandsund industri- och bostadsområde och var inne i Pedersöre. Skolbyggnaderna och industrierna i Bennäs passerades. I Pedersöre bor drygt 11 000 personer. Kommunen är välmående och sysselsättningsläget gott. Nedanför

Forsby paviljong där regionens sommarfest arrangeras den 1 augusti väntade vår guide Majvor Westström som skulle vägleda oss genom Purmo.

Majvor Westström närmast kameran, guidade oss genom Purmo. Här informerar hon Lena Granholm m.fl. om Fagerbacka fåbodställe som är unikt i sitt slag.

Westström berättade att det vid senaste årsskifte fanns 1 375 personer i Purmo. Av dem bodde 676 i Nederpurmo, 444 i Lillby och 255 i Överpurmo. I sammanhanget kan nämnas att det år 1908 fanns 2 907 personer i Purmo. År 1940 uppgick befolkningen till 2 525 personer. Men emigrationen till Amerika var betydande efter förra sekelskiftet och efter kriget sökte sig många en bättre framtid i Sverige.

Vi tog vägen via Nybränn och såg Nybränn cigarrlådsfabrik skymta mellan träden. Fabriken var unik i sitt slag i Finland och sysselsatte som mest ett 20-tal personer. Här kan nämnas att general Mannerheim föredrog cigarrer som var förpackade i lådor tillverkade i Purmo. Tobaksfabriken i Jakobstad hörde till cigarrlådsfabrikens viktigaste kunder.

Purmo har varit en jordbruksbygd och är det fortfarande. Antalet jordbruk har minskat, men de som satsar på modernäringen har blivit större. Ännu 1976 innan kommunsammanslagningen sysselsatte jordbruket hälften av kommunens befolkning. Man satsade på specialnäringar och påsldjursnäringen.

Vi körde genom Sisbacka där kyrkan (uppförd 1772) och ungdomslokalen finns. Fagerbacka fåbodställe var ett intressant ställe som restaurerats på ett ändamålsenligt sätt. Ett besök på Fagerbacka rekommenderas.

I Lillby finns Purmos nybyggda skola, banken, butiken och andra servicepunkter. Purmo andelsbank är unik i hela Finland som har råd med ett huvudkontor och en filial. Dessutom håller man öppet alla vardagar och kassafunktionerna fungerar.

År 1965 klassificerades Purmo som den företags fattigaste kommunen i Norra svenska Österbotten. Under samma tid som företagsamheten gick kräftgång byggde ett antal företagare från Purmo upp betydande industrier i Jakobstad. Runt 1960 utgjorde antalet arbetstillfällen i Jakobstad som skapats av företagare utgångna från Purmo 1 000 eller 1/6 del av antalet arbetsplatser i staden.

Ingvar Näsman visar upp Purmobågen som underlättade skogshuggarens arbete. Bakom utvecklandet av stålågen stod Ivar Långnabba.

Här kan nämnas företag som grundats av familjen Nars, Purmo Produkt, Jakobstads Rostfria (Villman), Lassfolk spetsfabrik (Anders Lassfolk) och flera andra. Företaget Purmo Produkt, sedermera Rettig värme, har genom varumärket Purmo gjort sig känt i stora delar av Europa.

Om detta berättar Tommy Olin i sin doktorsavhandling och utställningen i Kulturgården på Lassfolk som är ett mångsidigt museum som lyfter fram bygdesamhället på 1800- och 1900-talen på ett informativt sätt. Där fick vi sakkunnig

ledning av Ingvar Näsman som på ett engagerande sätt berättade om omvälvande händelser allt från tjärbränning, krig och samhällets modernisering.

Färden fortsatte genom Nars gårdsgrupp via Stenvattnet till SF Caravans anläggningar invid den vackra Sexsjön som glittrade i eftermiddagssolen. Där berättade Caravanföreningens ordförande Stig-Gustav Kvikant om föreningen och dess drygt 40-åriga verksamhet.

Efter anförandet avnjöt vi eftermiddagskaffet till en härlig jordgubbstårta med tilltugg som Rita Kortell och hennes medhjälpare serverade. En trevlig dag var till ända och hemfärden gick genom Lappfors via Esse till Edsevö där vi tog riksvägen till Kronoby, körde via Öja och de övriga avstigningsplatserna i staden.

Pensionärsföreningen Vi Norrifråns styrelse tackar alla som var med på resan, chauffören, guiderna och alla som bidrog till att resan kunde genomföras som planerat. Styrelsen tar gärna emot förslag till kommande resor och andra aktiviteter.

Trevlig fortsättning på sommaren!

Ole Granholm, ordförande